

URL: <https://www.uvecon.ua/main/1/gis-uvekon-na-novomu-sajti-wwwgisuveconcom/> (дата звернення: 09.04.2026).

3. Інноваційні технології навчання: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів. Київ: НТУ, 2017. 172 с.

4. Google Earth. Віртуальний глобус для дослідження Землі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://earth.google.com/> (дата звернення: 14.04.2026).

5. Google Expeditions. Платформа для віртуальних екскурсій у форматі VR. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://edu.google.com/intl/ALL_ua/expeditions/ (дата звернення: 14.04.2026).

6. Quiver – 3D Coloring App. Додаток доповненої реальності для інтерактивного навчання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://quivervision.com/> (дата звернення: 14.04.2026).

ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧНІВ 9 КЛАСУ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ КАРТ ТА ІНФОГРАФІКИ

Передерій С. Ю., Лисичарова Г. О
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
м. Дніпро, Україна
sofiaperederii48@gmail.com, galinalisicharova@gmail.com

Вступ. У сучасних умовах трансформації освіти учень постає як «людина інформаційна», що потребує від навчального процесу не лише трансляції знань, а й опанування інструментів цифрової візуалізації. Згідно з Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні, розвиток критичного мислення та вміння взаємодіяти з медіапродуктами є пріоритетним завданням сучасної школи [1]. Ефективне навчання географії сьогодні неможливе без інтерактивних карт та інфографіки, які дозволяють структурувати складні просторові дані та створювати власні мультимедійні проєкти. Особливої актуальності це набуває у 9-му класі під час вивчення соціально-економічних процесів, де критичне оцінювання статистичної та картографічної інформації є основою формування світогляду школярів. Попри очевидні переваги, питання цілеспрямованого формування медіаграмотності дев'ятикласників засобами ГІС-технологій та візуальних медіа залишається недостатньо висвітленим у науково-методичних джерелах, що зумовлює вибір теми дослідження.

Мета публікації – теоретично обґрунтувати ефективність використання інтерактивних карт та інфографіки як засобів формування медіаграмотності учнів 9 класу на уроках географії та показати практичні результати їхнього впровадження у навчальний процес.

Виклад основного матеріалу. Медіаграмотність у контексті географічної освіти розуміємо як здатність учнів знаходити, аналізувати, оцінювати просторову та статистичну інформацію, представлену в різних медіаформатах

(карти, схеми, діаграми, інфографіка), а також створювати власні медіапродукти на географічну тематику [3]. У 9 класі ця компетентність формується під час вивчення соціально-економічної та регіональної географії України, де учні постійно стикаються з різноманітними джерелами інформації – статистичними даними, картами розміщення промисловості, демографічними діаграмами тощо [2].

Інтерактивні карти є потужним дидактичним засобом, що дозволяє не лише споглядати географічну інформацію, а й активно взаємодіяти з нею в реальному часі. Основні популярні сервіси для створення інтерактивних карт: Google My Maps, Interactive Map Maker (Visme), Mapme, ZeeMaps тощо [3]. Використання хмарних ГІС-технологій (наприклад, Google My Maps) дозволяє організувати спільну дистанційну роботу в реальному часі, що є критичним для змішаного навчання. Інтерактивні карти дозволяють учням досліджувати географію просторово: створювати власні карти за завданнями вчителя, досліджувати різні регіони та використовувати карти як базу для аналізу тем (*погода, ресурси, тощо*).

Інфографіка, в свою чергу, як візуальний спосіб стислого й наочного подання інформації є особливо ефективним засобом формування медіаграмотності у темах, пов'язаних із соціально-економічним розвитком регіонів України. Вона є привабливою та зрозумілою для учнів: наприклад, інфографіка «6 правил медіаграмотності» містить чітке пояснення принципів і легко сприймається учнями.

Дев'ятикласники мають можливість не лише аналізувати готову інфографіку – структуру ВВП, частку промисловості в різних областях, динаміку демографічних показників, – але й самостійно створювати візуальні матеріали за допомогою різних онлайн сервісів [4]. Процес створення інфографіки вимагає від учнів добору достовірних статистичних даних, їхнього аналізу, структурування та візуального оформлення, що комплексно розвиває навички узагальнення, критичного мислення та творчість, стимулюючи інтерес до теми.

Методика роботи з інтерактивними картами передбачає три етапи: 1) сприймання та декодування картографічної інформації (читання легенди, визначення масштабу, аналіз умовних знаків); 2) критичний аналіз (порівняння даних з різних картографічних джерел, виявлення можливих маніпуляцій із масштабом або проекцією); 3) створення власного картографічного продукту [5]. Саме етап критичного аналізу є визначальним у цій структурі, оскільки він трансформує звичайне використання карти як наочного посібника у процес формування медіаграмотності, навчаючи учнів ставити під сумнів достовірність та неупередженість джерел просторових даних. Такий підхід сприяє формуванню у дев'ятикласників навичок медіаграмотності через практичну роботу з просторовими даними.

В основі запропонованої методики лежить модель формування медіаграмотності, що передбачає розвиток чотирьох компонентів: когнітивного (знання про природу та функції медіа), діяльнісного (уміння працювати з

медіатекстами), аксіологічного (ціннісне ставлення до медіаінформації) та творчого (здатність створювати медіаконтент) [5]. Використання інтерактивних карт і інфографіки забезпечує розвиток усіх чотирьох компонентів у єдності.

З метою вивчення реальної практики вчителів щодо застосування засобів інтерактивних карт та інфографіки у формуванні медіаграмотності було проаналізовано добірку розробок уроків з географії 9 класу, розміщених на освітній платформі «Всеосвіта». Результати аналізу узагальнено в таблиці 1.

Аналіз практичного досвіду вчителів, представленого на освітніх платформах «Всеосвіта» та «На Урок», дозволяє виділити ключові напрями використання візуальних інструментів. Зокрема, у розробках В. Вудвуда [6] та І. Г. Рудневої [7] акцент зроблено на використанні тематичних карт та інфографіки галузевої структури для порівняння даних із різних джерел та інтерпретації змісту галузевих карт. Методичні підходи А. І. Крамар [8] акцентують увагу на цифровій грамотності через роботу з онлайн-сервісами та формування навичок навігації в інтерактивних картографічних платформах. Своєю чергою, у роботах А. О. Миколаївни [9] інфографіка (діаграми та схеми) стає базою для аналізу глобальних процесів та встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Узагальнення вивченого досвіду підтверджує, що сучасні педагоги активно застосовують візуальні медіа не лише як ілюстративний матеріал, а й як засіб розвитку критичного мислення та оцінювання достовірності географічної інформації.

Таблиця 1

**Візуальні інструменти на уроках географії
(за матеріалами «Всеосвіта» та «На Урок»)**

Розробка уроку	Інструменти (карти, інфографіка)	Методи формування медіаграмотності
Вудвуд В. «Рослинництво України» [6]	Тематичні карти сільського господарства України; інфографіка структури рослинництва; картосхеми розміщення культур	Аналіз візуальної інформації; інтерпретація карт; порівняння даних з різних джерел; розвиток критичного мислення щодо статистичних матеріалів
Крамар А. І. «Використання інтерактивних карт на уроках географії» [8]	Інтерактивні карти (онлайн-сервіси); цифрові картографічні платформи; мультимедійні матеріали	Робота з цифровими джерелами; оцінювання достовірності інформації; формування навичок навігації в онлайн-картах; розвиток інформаційної грамотності
Миколаївна А. О. «Географія світового сільського господарства» [9]	Світові тематичні карти; інфографіка (діаграми, схеми); презентаційні матеріали	Аналіз глобальних процесів за інфографікою; узагальнення інформації; критичне осмислення візуальних даних; встановлення причинно-наслідкових зв'язків
Руднева І. Г. «Географія хімічної промисловості» [7]	Кarti розміщення хімічної промисловості; інфографіка виробництва; схеми галузевої структури	Інтерпретація галузевих карт; аналіз інфографіки; оцінка впливу інформації на сприйняття; формування вміння працювати з різними типами медіа

Висновки. Поєднання інтерактивних ГІС-технологій та інфографіки з традиційними методами забезпечує комплексне формування медіаграмотності дев'ятикласників. Результати апробації доводять, що використання Canva та Google My Maps сприяє переходу від пасивного споглядання до критичного оцінювання та створення власних медіапродуктів. Запропонована методика підтвердила свою дієвість, підвищуючи медіаінформованість учнів і забезпечуючи розвиток їхніх ключових компетентностей у межах курсу географії.

Список використаних джерел

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція): схвалено Президією Національної академії педагогічних наук України. *Детектор медіа* [Електронний ресурс]. URL: https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/
2. Філончук З. В. Медіаграмотність на заняттях з географії : навч. вид. / за ред. О. В. Волошенюк, В. Ф. Іванова. Київ : АУП, ЦВП, 2020. 73 с.
3. Назаренко Т. Г. Використання цифрових ресурсів у навчанні географії. *Проблеми сучасного підручника*. 2015. Вип. 27. С. 112–123.
4. Браславська О. В., Рожі І. Г. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутнього вчителя географії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Теорія та методика навчання природничих наук*. Вінниця: ВДПУ, 2023. № 4. С. 165–175.
5. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2012. 352 с.
6. Вудвуд В. Рослинництво України. Географія, 9 клас. *Всеосвіта* [Електронний ресурс]. URL: <https://vseosvita.ua/library/heohrafiia-9-klas-roslynnytstvo-ukrainy-629561.html>
7. Руднева І. Г. Географія хімічної промисловості. Географія, 9 клас. *Всеосвіта* [Електронний ресурс]. URL: <https://vseosvita.ua/library/prezentatsiia-z-heohrafii-9-klas-heohrafiia-khimichnoi-promyslovosti-629540.html>
8. Крамар А. І. Використання інтерактивних карт на уроках географії. Географія, 9 клас. *На Урок* [Електронний ресурс]. URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-interaktivnih-kart-na-urokah-geografi-123107.html>
9. Миколаївна А. О. Географія світового сільського господарства. Географія, 9 клас. *Всеосвіта* [Електронний ресурс]. URL: <https://vseosvita.ua/library/prezentatsiia-na-temu-heohrafiia-svitovoho-silskoho-hospodarstva-heohrafiia-9-klas-1029723.html>